

Sprawozdanie z realizacji Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego 2020 za rok 2014

Akceptują w MKiDN:

Monika Smoleń
Podsekretarz Stanu w MKiDN

Prof. Małgorzata Omilanowska
Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego

PODSEKRETARZ STANU

Monika Smoleń
.....
dr. Monika Smoleń

MINISTER KULTURY
I DZIEDZICTWA NARODOWEGO

Małgorzata Omilanowska
.....
prof. Małgorzata Omilanowska

Spis treści

Wstęp	3
Charakterystyka sytuacji społeczno-gospodarczej	4
Omówienie najważniejszych działań	7
Ocena stopnia realizacji celów strategicznych	22
Środki finansowe na realizację Strategii	24
Podstawowe wskaźniki realizacji Strategii (stan na 2014 r.)	24
Ocena stopnia realizacji Strategii/ rekomendacje	25

Wstęp

Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020 (SRKS) została przyjęta uchwałą nr 61 Rady Ministrów z dnia 26 marca 2013 r. (M.P., poz. 378). SRKS jest jedną z dziewięciu zintegrowanych strategii rozwoju, przyczyniających się do realizacji celów określonych w długookresowej i średniookresowej strategii rozwoju kraju. Jej koordynowanie i nadzorowanie zostało powierzone ministrowi właściwemu do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, który w tym celu współpracuje z ministrem właściwym do spraw oświaty i wychowania oraz ministrom właściwym do spraw zabezpieczenia społecznego. Poszczególne zadania przypisano również ministrowi właściwemu do sportu, do spraw cyfryzacji oraz do spraw szkolnictwa wyższego.

SRKS jest realizowana przez szereg instrumentów o charakterze legislacyjnym, programowym, wdrożeniowym, inwestycyjnym lub badawczym. Część z działań jest realizowana przez istniejące już programy wieloletnie, programy dotacyjne i grantowe. Działania przewidziane w Strategii wpisują się także w zakres programów operacyjnych finansowanych ze środków funduszy europejskich oraz innych programów finansowanych ze środków zagranicznych (Norweski Mechanizm Finansowy oraz Mechanizm Finansowy EOG).

SRKS przyczynia się do realizacji celu 11 *Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju*¹ „Wzrost społecznego kapitału rozwoju”, wdrażając określone w dokumencie kierunki interwencji:

1. przygotowanie i wprowadzenie programu edukacji obywatelskiej na wszystkich poziomach edukacji, w perspektywie uczenia się przez całe życie;
2. promowanie działań szkół i innych podmiotów w zakresie realizacji projektów społecznych;
3. uproszczenie mechanizmów zrzeszania się ludzi przez ograniczenie procedur i obciążeń dla stowarzyszeń, fundacji i inicjatyw obywatelskich;
4. promocja partycypacji społecznej i obywatelskiej (przez docenianie ludzi zaangażowanych w działalność społeczną, kampanie społeczne, wykorzystywanie nowoczesnych technologii, wprowadzanie nowych technik głosowań i komunikowania się administracji z obywatelami);
5. zwiększenie obecności kultury w życiu codziennym ludzi przez stałe zwiększanie dostępności zasobów kultury i kształcenie nawyków kulturowych;
6. modernizacja infrastruktury oraz rozszerzenie ról społecznych instytucji kultury, w tym bibliotek i ośrodków kultury.

Cele SRKS są również komplementarne z celami średniookresowej *Strategii Rozwoju Kraju 2020. Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo* (dalej jako: SRK)², w tym przede wszystkim z celami szczegółowymi obszaru dotyczącego sprawnego

¹ Przyjętej Uchwałą Nr 16 Rady Ministrów z dnia 5 lutego 2013 r. w sprawie przyjęcia *Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności* (M.P. z 2013 r., poz. 121).

² Przyjętej Uchwałą Nr 157 Rady Ministrów z dnia 25 września 2012 r. w sprawie przyjęcia *Strategii Rozwoju Kraju 2020* (M.P. z 2012 r., poz. 882).

państwa (cel 1.3. Wzmocnienie warunków sprzyjających realizacji indywidualnych potrzeb i aktywności obywatela).

SRKS realizuje 6. zadanie strategiczne państwa, zgodnie z *Planem działań służących realizacji Strategii Rozwoju Kraju 2020*³: Wzmocnienie kapitału społecznego w wymiarze lokalnym poprzez zwiększenie świadomości w zakresie korzyści wynikających ze współpracy oraz kształtowanie postaw pro-społecznych i przedsiębiorczych oraz przyczynia się do realizacji zadania 19.: Zmiany w systemie edukacji i szkolnictwa wyższego sprzyjające podniesieniu jakości nauczania i budowie społeczeństwa opartego na wiedzy. Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego jako koordynator SRKS przedkłada wkład do sprawozdań rocznych z *Planu działań służących realizacji Strategii Rozwoju Kraju 2020*.

Celem głównym SRKS jest wzmocnienie udziału kapitału społecznego w rozwoju społeczno-gospodarczym Polski. Cel główny SRKS jest realizowany przez cztery cele szczegółowe:

1. Kształtowanie postaw sprzyjających kooperacji, kreatywności oraz komunikacji.
2. Poprawa mechanizmów partycypacji społecznej i wpływu obywateli na życie publiczne.
3. Usprawnienie procesów komunikacji społecznej oraz wymiany wiedzy.
4. Rozwój i efektywne wykorzystanie potencjału kulturowego i kreatywnego.

Charakterystyka sytuacji społeczno-gospodarczej

Działania na rzecz kapitału społecznego należy umieścić w kontekście wieloletnich trendów rozwojowych, mających wpływ na zmianę społeczną. Wśród nich SRKS wymienia m.in. kryzys dotychczasowych struktur społecznych (komunikowanie zapośredniczone za pomocą mediów), przemiany w kulturze, wzrost znaczenia kobiet oraz zmiany demograficzne: starzenie się społeczeństw oraz napływ imigrantów. Kapitał społeczny może być opisywany poprzez szereg zjawisk, takich jak aktywność obywatelska, uczestnictwo w kulturze czy zaangażowanie w edukację.

Badania KLON/JAWOR pokazują, iż „aktywność społeczna utrzymuje się od kilku lat na podobnym poziomie: aktywna jest około jedna trzecia społeczeństwa, przy czym w „formalny” wolontariat zaangażowanych było w 2013 roku 18% (nieco więcej niż w latach poprzednich), a w działania na rzecz osób spoza kręgu rodziny i znajomych lub na rzecz okolicy 27% badanych (podobnie jak w latach poprzednich).⁴” Poziom zaangażowania jest – co potwierdza założenia znajdujące się w SRKS – pozytywnie skorelowany z poziomem zaufania społecznego. Jeśli chodzi o filantropię i wspieranie inicjatyw charytatywnych blisko 75% Polaków i Polek przekazało pieniądze lub dary rzeczowe na rzecz lub za pośrednictwem organizacji lub grup społecznych, niemniej uwagę „zwraca ogromna dysproporcja pomiędzy odsetkiem Polek i Polaków wspierających WOŚP, a odsetkiem wspierających inne

³ *Plan działań służących realizacji Strategii Rozwoju Kraju 2020*, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, październik 2013r.

⁴ Zaangażowanie społeczne Polek i Polaków. Wolontariat, filantropia, 1% i wizerunek organizacji pozarządowych, Stowarzyszenie KLON/JAWOR 2014, s. 7.

organizacje. Dla dwóch piątych (40%) Polek i Polaków zaangażowanie w filantropię polega tylko i wyłącznie na wsparciu udzielonym WOŚP⁵.

Ważnym elementem jest również postrzeganie organizacji pozarządowych. Efekty ich aktywności dostrzega na co dzień mniej niż połowa Polek i Polaków, a jeszcze mniej (41%) jest przekonanych, że „organizacje rozwiązują ważne problemy społeczne w ich najbliższym sąsiedztwie”⁶. Jednocześnie 44% badanych jest zdania, że „w organizacjach często dochodzi do nadużyć i prywaty”⁷.

Badania z końca 2014 r. pokazują z kolei, że zaledwie 13% Polaków osobiście uczestniczyło w działaniach organizacji pozarządowych w ciągu ostatnich 12 miesięcy, natomiast aż 42% nie zetknęło się z działaniami organizacji pozarządowych⁸. Raport dodaje, że „aż dwóm piątym spośród badanych (40%) słowo to nie kojarzyło się z niczym konkretnym”⁹, jednocześnie organizacjom ufa 48% badanych.

Z powyższymi danymi dotyczącymi trzeciego sektora, współgrają rezultaty badań CBOS, które wskazują, że „o ile w 2002 roku pogląd, iż, działając razem, można przyczynić się do rozwiązania niektórych problemów swojego środowiska czy społeczności lokalnej, podzieliała połowa badanych (50%), to w 2014 r. wyraziło go ponad trzy czwarte ankietowanych (77%)¹⁰”, co badacze wiążą z przemianami na Ukrainie wywołanymi protestami społecznymi. Najbardziej przekonane do tej tezy są osoby młodsze, urodzone po 1966 r. (82%), z kolei najbardziej sceptyczne – osoby najstarsze (66%).

W porównaniu z poprzednimi badaniami CBOS zmalała liczba osób, które pomagały osobom w swojej rodzinie, natomiast wyniki dotyczące innej aktywności, np. nieodpłatnej pracy na rzecz społeczności (którą wykonało 20% badanych) nie uległy zmianom. 19% badanych, wzrost o 3 punkty procentowe w stosunku do roku 2011, przyznało, że w ciągu dwunastu miesięcy poprzedzających badanie poświęcił swój wolny czas na dobrowolną i nieodpłatną pracę w jakiejś organizacji pozarządowej (stowarzyszeniu, fundacji), instytucji Kościoła czy innej organizacji¹¹.

Obszarem ważnym dla wspierania kapitału społecznego, a także dla realizacji celów SRKS jest współpraca pomiędzy organizacjami pozarządowymi a instytucjami kultury i jednostkami samorządu terytorialnego. „Zwraca uwagę wysoki odsetek organizacji pozarządowych, które w ogóle nie prowadziły wspólnych działań z jednostkami samorządu terytorialnego (45%) oraz instytucjami kultury (40%)¹². Z badań wynika, że obie strony realizują najczęściej

⁵ Tamże, s. 9.

⁶ Tamże, s. 11.

⁷ Tamże, s. 10.

⁸ Wizerunek organizacji pozarządowych. Raport z badania, Stowarzyszenie KLON/JAWOR 2015, s. 11.

⁹ Tamże, s. 13.

¹⁰ Aktywność społeczna Polaków, Komunikat z badań CBOS, nr 60/2014, s. 2.

¹¹ Tamże, s. 7.

¹² Współpraca w obszarze kultury – samorządy, publiczne instytucje kultury, organizacje pozarządowe, badanie finansowane ze środków MKiDN, Stowarzyszenie KLON/JAWOR 2013, s. 170.

działania doraźne, natomiast po obu stronach brakuje, z różnych powodów, chęci szerszej współpracy.

Ważność interwencji państwa w tym zakresie wskazuje report ewaluacyjny Programu „Dom kultury+”, który stwierdza, że projekt wymuszający, w pewnym sensie, współpracę pomiędzy instytucjami kultury a instytucjami edukacyjnymi, „spowodował poprawę atmosfery pomiędzy ośrodkami kultury a szkołami”, owocując w 77,4% przypadków stałą współpracą¹³.

Zgodnie z badaniami Głównego Urzędu Statystycznego (GUS), w 2014 r. w Polsce działały 844 muzea i oddziały muzealne, 171 teatrów i instytucji muzycznych posiadających własny, stały zespół artystyczny, 339 galerii i salonów sztuki oraz 463 kin stałych. W 2014 r. w Polsce funkcjonowało 4019 domów i ośrodków kultury, klubów oraz świetlic, Na wsi działało 2530 tych instytucji¹⁴.

Poważnym problemem, jeśli chodzi o sytuację społeczno-gospodarczą w kontekście wdrażania SRKS, jest kwestia wydatków na kulturę. W 2013 roku raportowana przez GUS wartość wydatków na kulturę i rozrywkę była wyraźnie niższa niż w kilku poprzednich latach (o 16 zł niższa niż w 2012 r.). Spadek ten wynikał jednak ze zmiany sposobu ujmowania wydatków za internet, które zostały zaklasyfikowane jako wydatki w dziale łączność¹⁵. Niemniej, warto zaznaczyć, że w 2014 r. – zgodnie z danymi z wykonania budżetów województw i miast wojewódzkich – spadł znacząco poziom wydatków JST na kulturę. Zmiana ta ma związek z zakończeniem perspektywy finansowej 2007-2013, a co się z tym wiąże: finansowania dużych inwestycji w infrastrukturę kultury.

Dane porównawcze Eurobarometru na temat uczestnictwa w kulturze z listopada 2013 r. plasują Polskę na 6. miejscu od końca (na 28 państw), przy czym najwyższy wskaźnik uczestnictwa dotyczy oglądania telewizji¹⁶.

W 2015 r. Narodowe Centrum Kultury opublikowało złożony wskaźnik dostępności do kultury. Zgodnie z nim, w latach 2012–2014 dostępność kultury stopniowo rosła. Średnia wartość wskaźnika w 2012 roku dla całej Polski wynosiła 36,5, w 2013 roku – 37,3, a w 2014 roku – 37,5. Niemniej jest wskaźnik zdywersyfikowany regionalnie: dla województwa śląskiego przyjmuje wartość 45,8, podczas gdy dla świętokrzyskiego 33,5. Jeszcze większa dywersyfikacja występuje na poziomie gmin (Kraków – 70,8; Białobrzegi – 19,4)¹⁷.

Istotny wpływ na kapitał społeczny ma poziom cyfryzacji. Zgodnie z danymi za 2014 r. w odniesieniu do wskaźnika cyfrowego społeczeństwa i gospodarki (DESI), Polska poprawiła swoje wyniki, niemniej zajmuje 23 miejsce wśród 28 państw UE. Umiejętności medialne

¹³ Raport końcowy. Badanie ewaluacyjne pn. Opracowanie metodologii oraz przeprowadzenie badań ewaluacyjnych II i III edycji programu Dom kultury, Public Profits 2014, s. 78.

¹⁴ Bank Danych Lokalnych, dane za 2014 r., stat.gov.pl.

¹⁵ Statystyka kultury w Polsce i Europie. Aktualne zagadnienia, Narodowe Centrum Kultury 2015, s. 14.

¹⁶ Cultural Access and Participation. Report, Special Eurobarometer 399 / Wave EB79.2 – TNS Opinion & Social, 2013, s. 10.

¹⁷ Statystyka kultury w Polsce i Europie. Aktualne zagadnienia, Narodowe Centrum Kultury 2015, s. 72-73.

posiada zgodnie z wynikami badania 46% Polaków i Polek, a użytkownikami internetu jest 63%¹⁸.

Omówienie najważniejszych działań

Cel 1 SRKS

W ramach celu szczegółowego 1 *Kształtowanie postaw sprzyjających kooperacji, kreatywności oraz komunikacji* w 2014 r. realizowano następujące działania.

Rok 2014 był kolejnym rokiem **wdrażania nowej podstawy programowej kształcenia ogólnego**, określonej w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 sierpnia 2012 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. poz. 977 z późn.zm.).

Wprowadzana podstawa programowa kształcenia ogólnego kładzie nacisk na kształtowanie postaw sprzyjających rozwojowi indywidualnemu i społecznemu uczniów, w szczególności postaw takich, jak uczciwość, wiarygodność, odpowiedzialność, wytrwałość, poczucie własnej wartości, szacunek dla innych ludzi, ciekawość poznawcza, kreatywność, przedsiębiorczość, gotowość do uczestnictwa w kulturze, podejmowania inicjatyw oraz do pracy zespołowej. W dokumencie uwzględniono również rozwijanie kompetencji kluczowych, w tym kompetencji językowych, matematycznych i podstawowych kompetencji naukowo - technicznych, informatycznych, społecznych, inicjatywności i przedsiębiorczości. Rozwijanie tych kompetencji realizowane jest na każdym etapie edukacyjnym, począwszy od wychowania przedszkolnego, natomiast zakres zdobywanych wiadomości i umiejętności został dostosowany do wieku i możliwości poznawczych uczniów. Podstawa programowa zaleca stosowanie w procesie nauczania - uczenia się metod aktywizujących i realizowanie projektów edukacyjnych, które sprzyjają rozwojowi kooperacji, kreatywności oraz komunikacji.

W trakcie nauki u uczniów kształtowane są postawy obywatelskie, postawy poszanowania tradycji i kultury własnego narodu, a także postawy poszanowania innych kultur i tradycji. Zgodnie z podstawą programową edukacja obywatelska prowadzona jest w szkołach w ramach edukacji wczesnoszkolnej oraz przedmiotów: historia i społeczeństwo (II etap edukacyjny), wiedza o społeczeństwie (III i IV etap edukacyjny) oraz na IV etapie edukacyjnym w ramach przedmiotu uzupełniającego historia i społeczeństwo. Zagadnienia dotyczące kwestii obywatelskich i społecznych były również wykorzystywane w realizacji uczniowskich projektów edukacyjnych, które w założeniu mają charakter zespołowy.

W celu wsparcia szkół w realizacji podstawy programowej w 2014 roku kontynuowana była realizacja projektu „Wdrożenie podstawy programowej kształcenia ogólnego w przedszkolach i szkołach” (Priorytet III Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki), którego

¹⁸ DESI 2015 Country Profile – Poland– Poland, <http://ec.europa.eu/digital-agenda/en/digital-agenda-scoreboard>, s. 1

głównym celem jest wsparcie nauczycieli w zakresie stosowanych metod pracy z uczniem zwiększających skuteczność realizacji podstawy programowej kształcenia ogólnego. Materiały opracowane w ramach projektu obejmują m.in. narzędzia wspomagające dyrektorów w organizacji monitorowania realizacji podstawy programowej w przedszkolach i szkołach, materiały wspomagające nauczycieli w planowaniu i ewaluacji własnej pracy dydaktycznej, opiekuńczej i wychowawczej, ocenianie wspierające rozwój uczniów oraz stosowania TIK w nauczaniu przedmiotowym, a także szkolenia dla nauczycieli z zakresu planowania i ewaluacji własnej pracy dydaktycznej i wychowawczej, oceniania wspierającego rozwój uczniów oraz stosowania TIK w nauczaniu przedmiotowym.

Realizowany był również projekt MNISW, **program pilotażowy Akademickie Centrum Kreatywności**, w którego ramach wsparto 9 projektów mających na celu wsparcie badań naukowych nad nowoczesnymi metodami dydaktycznymi z zakresu efektywnych sposobów nauczania i uczenia się danego przedmiotu na kolejnych poziomach kształcenia oraz popularyzowanie wyników tych badań, jak również ich aktywne wykorzystanie w dotychczas prowadzonym kształceniu. W 2014 r. jego wartość wyniosła 776 tys. zł.

Rozpoczął się także projekt mający na celu **wsparcie współpracy uczelni z pracodawcami w zakresie wzmocnienia praktycznych elementów kształcenia** (staże i praktyki studenckie) oraz zwiększania zaangażowania pracodawców w realizację programów kształcenia (finansowany ze środków Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki). Ze względu na początkowy etap realizacji, w 2014 r. w projekcie nie były ponoszone wydatki.

W 2014 r. zakończyły się prace nad Programem Operacyjnym Polska Cyfrowa 2014-2020, który ostatecznie został zaakceptowany decyzją Komisji Europejskiej z dnia 5 grudnia 2014 r. W jego ramach przewidziano **realizację III osi priorytetowej Cyfrowe kompetencje społeczeństwa**, która ma na celu zwiększenie cyfrowej aktywności Polaków, co pozwoli w pełni wykorzystać możliwości szybkiego internetu oraz nowych elektronicznych usług administracji publicznej. Zaprojektowane w ramach III osi działania pozwolą stworzyć mechanizm nabywania oraz podnoszenia kompetencji cyfrowych na wszystkich poziomach zaawansowania. Planowane są m.in. działania, które pozwolą na stworzenie oferty dla osób, które chcą nabyć lub rozwinąć posiadane umiejętności cyfrowe. Organizacje pozarządowe we współpracy z jednostkami samorządu terytorialnego będą prowadzić szkolenia stacjonarne i mobile, które w ciekawy i angażujący sposób pozwolą uczestnikom nauczyć się obsługi komputera oraz korzystać z elektronicznych usług oferowanych przez administrację. Nacisk będzie kładziony również na kwestie bezpieczeństwa w świecie cyfrowym.

W zakresie zadań Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w 2014 r. przeprowadzono **pilotaż programu pn. Centrum Praktyk Edukacyjnych**, realizowany na poziomie jednego powiatu, a mający doprowadzić do wypracowania programu ogólnopolskiego pn. „Bardzo Młoda Kultura”. W jego ramach dokonano pogłębionej diagnozy działań edukacyjnych, wypracowując wnioski i rekomendacje dla dalszych działań; przygotowano platformę komunikacyjną, a także opracowano program szkoleń dla edukatorów i nauczycieli. W ramach projektu powstał podręcznik edukacji kulturowej oraz poradnik metodyczny.

Rok 2014 był pierwszym rokiem realizacji **odrębnego priorytetu poświęconego edukacji medialnej i informacyjnej** w ramach Programów Ministra KiDN. Wybrane projekty skierowane były do wszystkich grup odbiorców. W ramach dofinansowanych zadań zorganizowano szkolenia dla seniorów polegające na przygotowaniu ich do pełnego i efektywnego wykorzystania nowych mediów i technologii w życiu codziennym; powstał również blog prowadzony przez osadzonych. Kolejnymi odbiorcami byli młodzi ludzie, którzy uczyli się między innymi twórczej aktywności w sieci oraz wykorzystania informacji znajdujących się w Internecie. Najwięcej projektów zostało złożonych przez fundacje i stowarzyszenia (30).

W 2014 r. Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji dofinansowało 19 inicjatyw pozarządowych dotyczących rozwijania kompetencji cyfrowych oraz zwiększania aktywności cyfrowej społeczeństwa. Wsparcie realizowane było w trybie otwartych konkursów ofert na realizację zadań publicznych dedykowanych różnym aspektom rozwoju społeczeństwa informacyjnego. W ramach konkursu ***Nowatorskie inicjatywy na rzecz rozwoju umiejętności programowania oraz budowania kapitału społecznego z wykorzystaniem technologii informacyjno-komunikacyjnych*** przeprowadzonych zostało 6 projektów dotyczących działań edukacyjnych i promocyjnych z zakresu nauki programowania komputerowego (zajęcia pozalekcyjne dla uczniów, szkolenia dla nauczycieli, bibliotekarzy i wolontariuszy, dystrybucja materiałów dydaktycznych, ogólnopolska kampania w ramach Europejskiego Tygodnia Kodowania) oraz 3 projekty dotyczące zastosowania TIK w działaniach społecznych (szkolenia dla pracowników muzeów społecznych, udostępnienie narzędzi współpracy wolontariuszy z organizacjami społecznymi, działania edukacyjno-informacyjne dot. bezpieczeństwa prywatności). W ramach działań na rzecz poprawy poczucia bezpieczeństwa w środowisku cyfrowym zrealizowane zostały 4 projekty, których przedmiotem było przeprowadzenie działań informacyjno-edukacyjnych dot. świadomości zagrożeń, kształtowania odpowiedzialnych postaw i umiejętności wykorzystywania dostępnych narzędzi (działania kierowane do dzieci, młodzieży, rodziców, pedagogów, osób głuchych i słabosłyszących). Dofinansowane zostały również 4 projekty dotyczące tworzenia aplikacji społecznych wykorzystujących informacje sektora publicznego (projekty dotyczyły funkcjonowania parlamentu, wskaźników jakości życia w dużych miastach, projektów organizacji pozarządowych, budżetów partycypacyjnych) oraz 2 projekty obejmujące kompleksowe działania na rzecz poprawy dostępności zasobów i serwisów internetowych dla osób niepełnosprawnych i seniorów (szkolenia dla projektantów stron i audytorów, upowszechnianie narzędzi informatycznych i materiałów szkoleniowych, promocja wiedzy i dobrych praktyk).

Cel 2 SRKS

Realizacja celu szczegółowego 2 ***Poprawa mechanizmów partycypacji społecznej i wpływu obywateli na życie publiczne*** obejmowała w 2014 r. szereg instrumentów wdrożeniowych. W tym roku realizowano następujące inicjatywy legislacyjne, stanowiące realizację założeń SRKS:

1. **Projekt ustawy o zmianie ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie oraz ustawy o fundacjach.** Projekt dotyczył kwestii związanych z otrzymywaniem i wydatkowaniem środków pochodzących z 1% podatku dochodowego od osób fizycznych, oraz nadzoru ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego nad organizacjami pożytku publicznego w tym zakresie. Ponadto, zakres przedmiotowy projektu obejmuje kwestie zasad i trybu udostępniania przez organizacje pozarządowe informacji publicznej, współpracy finansowej organów administracji publicznej z organizacjami pozarządowymi (głównie w obszarze zlecenia zadań publicznych z wykorzystaniem tzw. regrantingu oraz podzlecenia określonej części zadania publicznego innym podmiotom), a także rozwoju dialogu obywatelskiego, w szczególności w zakresie tworzenia wojewódzkich, powiatowych oraz gminnych rad działalności pożytku publicznego. Projekt zakłada również zmiany w zakresie obowiązków sprawozdawczych organizacji pożytku publicznego, w szczególności przewidujące likwidację tzw. podwójnego obowiązku sprawozdawczego fundacji posiadających status organizacji pożytku publicznego.

Proces legislacyjny związany z przedmiotowym projektem ustawy został zapoczątkowany na przełomie października i listopada 2013 r. Projekt ustawy został opracowany przez Radę Działalności Pożytku Publicznego - będącą organem opiniotawczą doradczą Ministra Pracy i Polityki Społecznej we współpracy z Ministerstwem Pracy i Polityki Społecznej. Zakres przedmiotowy oparto przede wszystkim na uwagach i propozycjach zgłoszonych przez środowisko organizacji pozarządowych, stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego oraz same JST, a także osoby fizyczne zainteresowane problematyką trzeciego sektora. Ostateczna wersja projektu została rozpatrzona na posiedzeniu Rady Działalności Pożytku Publicznego w dniu 9 września 2014 r., a następnie w dniu 12 września 2014 r. przekazana do sejmowej Podkomisji stałej do spraw współpracy z organizacjami pozarządowymi w celu prowadzenia dalszych prac legislacyjnych.

2. **Projekt założeń zmian do ustawy o pomocy społecznej:** Przygotowano dwa warianty projektu założeń. Projekt rozpatrywany był na Komitecie Rady Ministrów w grudniu 2014 r.
3. **Opracowanie nowej regulacji ustawowej dotyczącej prowadzenia dialogu społecznego w Polsce:** W czerwcu 2013 r. trzy reprezentatywne centrale związków zawodowych (pełna reprezentacja strony pracowników) zawiesiły swój udział w pracach Trójstronnej Komisji do Spraw Społeczno-Gospodarczych, Wojewódzkich Komisjach Dialogu Społecznego oraz wszystkich Trójstronnych Zespołach Branżowych, co w praktyce wykluczyło możliwość prowadzenia efektywnego dialogu społecznego. Zawieszenie udziału strony pracowników wywołało impas w możliwości prowadzenia dialogu społecznego, dlatego też sprawą o podstawowym znaczeniu stało się przywrócenie tego dialogu. W dniu 27 lutego 2014 r. odbyło się spotkanie szefów reprezentatywnych organizacji związków zawodowych i organizacji pracodawców, podczas którego ustalono, że strony społeczne Trójstronnej Komisji przygotowują swoje propozycje założeń do nowej ustawy o dialogu społecznym, a

następnie podejmą prace nad uzgodnieniem wspólnego projektu. Autonomiczne prace organizacji partnerów społecznych toczyły się przez cały 2014 r., a ich efektem były przedstawione w styczniu 2015 r. propozycje zmian w systemie dialogu społecznego. Dalsze prace nad projektem toczyły się w MPiPS z udziałem partnerów społecznych w 2015 r.

Najważniejszym instrumentem wdrożeniowym SRKS w zakresie celu 2 stał się **Program Fundusz Inicjatyw Obywatelskich na lata 2014-2020 (FIO)**. W jego ramach w 2014 r. realizowano następujące zadania realizujące cele SRKS:

1. **Rozwijanie edukacji obywatelskiej i kompetencji społecznych** - zadania w obszarach: rozwijanie edukacji obywatelskiej w uczeniu się innym niż formalne, podejmowania inicjatyw w zakresie edukacji obywatelskiej, medialnej i kulturalnej, intensyfikowania współpracy organizacji obywatelskich ze szkołami w prowadzeniu edukacji obywatelskiej; wyłaniania i edukacji nieformalnych liderów społecznych w środowisku lokalnym (w tym z grup rówieśniczych, środowisk dotkniętych deficytami społecznymi), rozwijania kompetencji społecznych i obywatelskich oraz inwencji i kreatywności obywateli oraz wzmocnienie społecznego uznania dla kompetencji zdobytych w uczeniu się innym niż formalne oraz w działalności społecznej. Dofinansowanie otrzymało 130 projektów (w tym 111 jednorocznych, 15 dwuletnich oraz 4 trzyletnie). Łączna kwota dofinansowania wyniosła 9 053 589 zł.
2. **Wspieranie młodych organizacji pozarządowych** - projekty w obszarach: zwiększanie roli inicjatyw nieformalnych (inicjatywy realizowane przez grupy nieformalne, ruchy społeczne, społeczności internetowe czy inicjatywy społecznościowe, system wsparcia dla inicjatyw nieformalnych, aktywne formy zagospodarowania czasu wolnego) oraz animowanie działań samopomocowych (inspirowanie zawiązywania grup czy klubów samopomocowych, wsparcie innowacyjnych projektów i mechanizmów samopomocowych w zakresie przeciwdziałania społecznemu i zawodowemu wykluczeniu (pomoc dla samopomocy)). Dofinansowanie otrzymało 17 regionalnych operatorów, którzy w ramach tzw. regrantingu przekazują dotacje grupom nieformalnym i młodym organizacjom pozarządowym. Operatorzy wybrani zostali na okres 3-letni. Całkowita alokacja na ten priorytet wynosi 10 200 000 zł rocznie.
3. **Aktywizacja współpracy wspólnot lokalnych i instytucji publicznych** - projekty w obszarach: integracji ze środowiskiem lokalnym, animowania i prowadzenia współpracy na poziomie lokalnym oraz wykorzystywania przestrzeni publicznych dla aktywności obywatelskiej. Dofinansowanie otrzymało 19 projektów, w tym 18 jednorocznych i 1 dwuletni. Łączna kwota dofinansowania wyniosła 1 254 207 zł.
4. **Poprawa zdolności organizacji pozarządowych do mobilizowania zasobów** - projekty w obszarach: poprawy zdolności organizacji pozarządowych do mobilizowania zasobów poprzez zakorzenianie organizacji w społecznościach lokalnych, edukację w zakresie wykorzystywania mechanizmów finansowania aktywności obywatelskiej oraz

rozwój kompetencji zarządzania zasobami w organizacjach. Dofinansowanie otrzymało 12 projektów na łączną kwotę 778 580,16 zł. w ramach 11 projektów jednorocznych i 1 dwuletniego).

5. **Silne organizacje pozarządowe** - projekty w obszarach: zwiększania kompetencji organizacji obywatelskich (podnoszenie wiedzy i umiejętności osób działających w organizacjach obywatelskich, rozwój zdolności do tworzenia koalicji, współpracy i przepływu informacji między organizacjami, wspieranie sieciowania organizacji obywatelskich) oraz wspieranie działań o charakterze systemowym (rozwiązywanie podstawowych problemów III sektora, poszukiwanie, identyfikację i upowszechnienie istniejących rozwiązań zmierzających do wzmocnienia potencjału III sektora, badania i analizy stanu społeczeństwa obywatelskiego w Polsce, działalności organizacji pozarządowych, współpracy NGO, administracji i przedsiębiorstw, wspieranie tworzenia instrumentów finansowych o znaczeniu infrastrukturalnym (np. finansowanie procesu powołania „funduszu lokalnego”, kampanii fundraisingowych) oraz wdrażanie partnerskich zadań opartych o standardy zawarte w „Modelu współpracy administracji publicznej i organizacji pozarządowych”. Dofinansowano 81 projektów. Całkowita alokacja wyniosła 5 097 058,96 zł, w tym na zwiększanie kompetencji organizacji obywatelskich - 4 597 158,96 zł, a na działania systemowe - 499 900,00 zł.
6. **Rozwijanie wolontariatu** – projekty w obszarach: wolontariat w różnych dziedzinach aktywności obywatelskiej, pozytywny wizerunek wolontariatu i wolontariusza, rolę wolontariatu w rozwiązywaniu problemów społecznych, kompetencje organizatorów wolontariatu, wolontariat długoterminowy, wolontariat pracowniczy we współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz społeczna odpowiedzialność przedsiębiorstw. Dofinansowano 47 projektów. Całkowita alokacja wyniosła 2 637 894,37 zł.
7. **Rozwój przedsiębiorczości społecznej** – projekty w obszarach: edukacja w zakresie przedsiębiorczości społecznej, w tym edukacja dzieci i młodzieży, przez organizację warsztatów związanych z „ginącymi zawodami”, praktyczne przygotowanie do przedsiębiorczości oraz rozwój i wspieranie spółdzielni uczniowskich i spółdzielni młodzieży akademickiej, promowanie wartości, tradycji oraz kierunków rozwoju ekonomii społecznej, rozwój reintegracji zawodowej i społecznej, działalności oświatowo-kulturalnej oraz w sferze pożytku publicznego spółdzielni socjalnych, szkolenia i doradztwo w zakresie pożytku publicznego dla podmiotów ekonomii społecznej oraz tworzenie i rozwój partnerstw lokalnych z udziałem podmiotów ekonomii społecznej. Dofinansowano 36 projektów. Całkowita alokacja wyniosła 2 365 022,39 zł.

W 2014 r. kontynuowano projekt pn. **Wzmocnienie mechanizmów współpracy finansowej administracji publicznej z organizacjami pozarządowymi jako realizatorami zadań publicznych** współfinansowany ze środków europejskich w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. W ramach realizacji zadania dokonano: analizy istniejących dobrych praktyk

(15) w zakresie współpracy finansowej pomiędzy JST a organizacjami pozarządowymi, analizy uwarunkowań prawnych oraz finansowo-instytucjonalnych współpracy finansowej, opracowania rekomendacji MPiPS w zakresie stosowania instrumentów współpracy finansowej, a także przeprowadzono 32 szkolenia w tym zakresie.

W ramach projektu pn. **Synergia – program współpracy MPiPS z organizacjami pozarządowymi na lata 2015-2017** współfinansowanego przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Społecznego Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej jako pierwsze przyjęło resortowy programu współpracy z organizacjami pozarządowymi, stanowiący wzorzec dla tworzenia podobnych programów przez inne resorty. Program został przyjęty Zarządzeniem Nr 30 Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 3 października 2014 r. w sprawie przyjęcia programu współpracy Ministra Pracy i Polityki Społecznej z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na lata 2015-2017. Celem Programu jest stworzenie i wdrożenie systemowych rozwiązań umożliwiających aktywny udział organizacji pozarządowych i innych podmiotów prowadzących działalność pożytku publicznego w planowaniu, realizacji i monitorowaniu polityk publicznych Ministerstwa na określonych zasadach i formach partnerstwa publiczno-społecznego.

Przeprowadzono również projekt dotyczący **wzmocnienia szeroko rozumianych konsultacji społecznych, dotyczących regulacji prawnych i uzgadniania polityk publicznych na poziomie centralnych organów administracji rządowej**, w tym również podjęcia działań zmierzających do opracowywania i wdrażania, przez te organy, programów współpracy z organizacjami pozarządowymi, w jednym z ministerstw (MEN). W ramach projektu zrealizowano zestaw szkoleń oraz pilotażowe wdrożenie procesu konsultacyjnego.

W ramach realizacji kierunku działań 2.3.1 *Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości społecznej i innych form przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu i zawodowemu, w tym różnorodnych form samopomocy* w 2014 r. podjęto następujące działania:

1. **Wypracowanie ogólnopolskich Standardów Usług i Modeli Instytucji Pomocy i Integracji społecznej** (tj. Ośrodków Pomocy Społecznej, Powiatowych Centrów Pomocy Rodzinie, Miejskich Ośrodków Pomocy Społecznej i Centrów Integracji Społecznej). W ramach projektu, współfinansowanego w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, opracowano 10 standardów usług oraz 4 modele instytucji. Przeprowadzono pilotażowe wdrożenia standardów usług w 23 Partnerstwach Lokalnych. Ponadto, opracowano 29 narzędzi pracy socjalnej, które będą wykorzystywane przez pracowników socjalnych. Przygotowano 15 ekspertyz zagranicznych i krajowych dotyczących rozwiązań standaryzacyjnych, krajowy raport z badań, książkę prezentującą wyniki diagnozy oraz 4 instruktażowe podręczniki na temat wprowadzenia modelu instytucji pomocy i integracji społecznej, a także podręcznik instruktażowy wprowadzania standardów usług.
2. Przyjęcie w sierpniu 2014 r. przez Radę Ministrów **Krajowego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej (KPRES)**. Program, stanowiący narzędzie wdrożeniowe SRKS, ma usystematyzować działania w obszarze ekonomii społecznej w Polsce, wyznaczyć

ścieżki rozwoju sektora i spowodować, że ów rozwój będzie widoczny w wymiarze społecznym i ekonomicznym. Program zakłada m.in. powstanie i utrzymanie 35 tys. miejsc pracy, głównie poprzez wdrożenie instrumentów bezwrotnego wsparcia finansowego na poziomie regionalnym. Zasadniczym wyzwaniem jest jednak uzupełnienie na poziomie krajowym istniejących rozwiązań o trwałe mechanizmy finansowania zwrotnego, tj. zapewnienie dostępu m. in. do pożyczek i poręczeń i instrumentów innowacyjnych, takich jak np. social venture capital. KPRES zakłada wprowadzenie szeregu kompleksowych narzędzi, wspierających rozwój sektora ekonomii społecznej, w tym określenie otoczenia prawnego sektora. W KPRES zaplanowano zapewnienie dostępu do wysokiej jakości usług na rzecz rozwoju ekonomii społecznej na poziomie regionalnym: usług animacji lokalnej, usług na rzecz tworzenia nowych podmiotów ekonomii społecznej oraz usług na rzecz funkcjonujących przedsiębiorstw.

- 3. Przygotowanie i wdrożenie zwrotnych mechanizmów finansowania (pożyczek, kredytów i poręczeń) dla podmiotów ekonomii społecznej.** W ramach pilotażowego funduszu udzielane były pożyczki dla przedsiębiorstw społecznych (projekt ze środków europejskich realizowany był przez Bank Gospodarstwa Krajowego, we współpracy z Ministerstwem Pracy i Polityki Społecznej oraz Ministerstwem Infrastruktury i Rozwoju). Według stanu na dzień 31 grudnia 2014 r. udzielono 243 pożyczek na łączną kwotę 20 526 502,04 zł, a w ramach II obrotu - 11 pożyczek na łączną kwotę 732 195,00 zł. W ramach projektu świadczone było także bezpłatne doradztwo biznesowe dla przedsiębiorstw społecznych, które otrzymały pożyczkę.

Ponadto w ramach realizacji kierunku działania 2.2.3 Rozwój społecznego wymiaru sportu, Ministerstwo Sportu i Turystyki zleciło 18 zadań o wartości 913 tys. zł z zakresu z zakresu **Wspierania programów aktywności fizycznej osób starszych**, w których uczestniczyło łącznie 12 970 osób. Program obejmował przeprowadzenie cyklu spotkań i warsztatów ukazujących właściwe formy aktywności fizycznej dla osób starszych, wsparte pogadankami, filmami i materiałami instruktażowymi. Ponadto w ramach ww. działań dofinansowano m. in. programy systematycznego uczestnictwa w aktywności fizycznej kobiet i mężczyzn w starszym wieku realizowane przez Europejskie Stowarzyszenie Promocji Aktywności Ruchowej 50+.

Dodatkowo, MSiT realizuje projekt **„Animator – Moje Boisko – Orlik 2012”** (w 2014 r. o wartości 22 mln zł ze środków Funduszu Rozwoju Kultury Fizycznej), który jest systemowym rozwiązaniem, którego głównym celem jest upowszechnianie aktywności fizycznej i sportu wśród społeczeństwa w oparciu o bazę sportową Orlików. Projekt realizuje zadania, jednocześnie rozszerzając ofertę o inne grupy docelowe – osoby dorosłe i seniorów oraz osoby z niepełnosprawnościami. Jednym z głównych narzędzi projektu jest współfinansowanie wynagrodzeń animatorów pracujących na Orlikach. „Animator” jako ogólnopolski program zmiany społecznej, który poprzez wykorzystanie bardzo różnych narzędzi z wielu obszarów realizuje wyzwania jednocześnie w kilku planach: (a) zwiększenia

dostępności oferty sportowej dla amatorów; (b) budowania świadomości i kompetencji ważnej i nowej grupy zawodowej animatorów (trenerów lokalnych); (c) wspierania samorządów w ustalaniu priorytetów i reorganizacji ich sposobu tworzenia sportowych polityk publicznych.

W 2014 r. animatorzy zwiększyli zakres działań mających zaprosić na Orliki dziewczęta, kobiety, osoby starsze i niepełnosprawne, a także zwiększyć zakres wykorzystania Orlików na rzecz grup przedszkolnych; od 1 marca do 30 listopada zanotowano 25 mln osobowejśń na orliki. Jednocześnie podjęto współpracę z organizacjami o profilu innym niż sportowy.

Cel 3 SRKS

Realizacja **celu szczegółowego 3 Usprawnienie procesów komunikacji społecznej oraz wymiany wiedzy** opiera się przede wszystkim na instrumentach legislacyjnych. W 2014 r. prowadzone były prace dotyczące **nowelizacji ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych**:

- 1. w zakresie dotyczącym dozwolonego użytku na rzecz archiwów, bibliotek i muzeów:**
W oparciu o wyniki konsultacji społecznych oraz rezultat prac Forum Prawa Autorskiego MKiDN opracował projekt zmiany przepisów dotyczących użytku bibliotecznego utworów w sposób obejmujący m. in.: (a) rozszerzenie zakresu podmiotowego o muzea, inne niż szkoły instytucje oświatowe, uczelnie, instytuty badawcze i instytuty naukowe PAN, (b) umożliwienie tworzenia kopii cyfrowych (dotąd jedynie egzemplarze w celach uzupełniania, zachowania i ochrony własnych zbiorów), (c) rezygnację z warunku rozpowszechnienia, co umożliwi zwielokrotnianie np. rękopisów.
- 2. w zakresie dotyczącym wdrożenia dyrektywy 2012/28/UE w sprawie niektórych dozwolonych sposobów korzystania z dzieł osieroconych:** opracowano projekt wdrożenia przepisów dyrektywy. Regulacja umożliwi korzystanie z utworów osieroconych przez instytucje kultury (w tym biblioteki, muzea, filmoteki), szkoły, instytucje oświatowe, uczelnie, archiwa, instytuty badawcze, instytuty naukowe PAN oraz nadawców publicznych. Podmioty te będą mogły zwielokrotnić utwory osierocone oraz udostępniać je publicznie. Korzystanie będzie musiało być poprzedzone starannymi poszukiwaniami. Odnalezieni uprawnieni będą mieć prawo do godziwej rekompensaty.
- 3. w zakresie dotyczącym reformy Funduszu Promocji Twórczości, w tym m.in. w tym m.in.:** skreślenia art. 40 ustawy, stanowiącego podstawę do wnoszenia opłat na FPT z tytułu korzystania z utworów znajdujących się w domenie publicznej, przeniesienia realizacji zadań finansowanych z FPT, w tym stypendiów, wspierania działalności wydawniczej oraz pomocy socjalnej do Funduszu Promocji Kultury funkcjonującego w oparciu o ustawę o grach hazardowych.
- 4. w zakresie wprowadzenia wynagrodzenia za wypożyczenia biblioteczne:** przyjęto, że regulacja powinna realizować dwa zasadnicze cele: (a) ułatwienie rozwoju języka i literatury polskiej przez wspieranie szeroko rozumianej grupy twórców i wydawców

utworów słownych w języku polskim, (b) efektywna wypłata wynagrodzeń na rzecz uprawnionych. Wynagrodzenie będzie wypłacane w związku z wypożyczaniem egzemplarzy książek i innych utworów drukowanych przez biblioteki publiczne. Źródłem finansowania wypłaty będzie Fundusz Promocji Kultury.

5. **w zakresie dozwolonego użytku publicznego**, w szczególności dotyczącego wprowadzenia definicji instytucji oświatowej, umożliwienia zwielokrotniania w ramach użytku edukacyjnego drobnych utworów w całości. w tym utworów fotograficznych i plastycznych, umożliwienia korzystania w formie kopii cyfrowych w ramach tzw. e-learningu, uelastycznienia przesłanek korzystania z cytatu, wyraźnego przesądzenia o możliwości cytowania utworów plastycznych i fotograficznych, wprowadzenia tzw. incydentalnego użytku utworów (w sposób niezamierzony i nie stanowiącego istotnej części przekazu), wyeliminowania dozwolonego użytku na rzecz ośrodków informacji i dokumentacji, nadużywanego przez firmy press-clippigowe, uporządkowania i doprecyzowania szeregu przepisów w sposób dający większą pewność prawną korzystania z utworów w ramach dozwolonego użytku publicznego.

Zakładane zmiany ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych zostały przedstawione do konsultacji społecznych oraz uzgodnień międzyresortowych 14 października 2014 r. Konsultacje zakończyły się 17 grudnia 2014 roku.

Ponadto w 2014 r. prowadzono prace nad **nowelizacją ustawy o radiofonii i telewizji**:

1. **w zakresie dotyczącym ilości audycji z udogodnieniami dla niepełnosprawnych w programach telewizyjnych.** Zgodnie z projektem nadawcy programów telewizyjnych będą obowiązani do zapewnienia dostępności audycji dla osób niepełnosprawnych z powodu dysfunkcji narządu wzroku oraz osób niepełnosprawnych z powodu dysfunkcji narządu słuchu, przez wprowadzenie udogodnień dla osób niepełnosprawnych tak, aby co najmniej 50% kwartalnego czasu nadawania programu, z wyłączeniem reklam i telesprzedaży, posiadało takie udogodnienia.
2. **w zakresie dotyczącym wykonywania misji publicznej przez nadawców publicznych.** Projekt wprowadza kartę powinności, która będzie tworzoną przez nadawców publicznych oraz KRRiT dokumentem doprecyzującym zadania misyjne mediów publicznych. Projekt zakłada także doprecyzowanie zasad nadzoru nad wykonywaniem misji publicznej oraz rozliczania środków przeznaczanych na jej realizację ze źródeł publicznych.
3. **w zakresie dotyczącym preferencyjnego traktowania radiowych i telewizyjnych nadawców lokalnych.** Zgodnie z projektem nadawca lokalny będzie zwolniony z 50% opłaty za udzielenie lub zmianę koncesji, a także z 50% opłaty za prawo do dysponowania częstotliwością.

Instrumentem przyczyniającym się do osiągnięcia celu 3 SRKS jest **Narodowy Plan Szerokopasmowy (NPS)**, za którego wdrażanie odpowiada Ministerstwo Administracji i

Cyfryzacji i który jest programem rozwoju, określającym działania oraz środki dla realizacji celu, jakim jest jak zapewnienie powszechnego szerokopasmowego dostępu do internetu, w tym celów Europejskiej Agencji Cyfrowej, który został przyjęty w styczniu 2014 r.

Ponadto, w ramach celu 3 odbywa się **Rozwój Zintegrowanego Systemu Informacji Archiwalnej (ZoSIA)**. W 2014 r. zadania w zakresie systemu koncentrowały się na planowaniu i projektowaniu nowych funkcjonalności, testowaniu nowych wydań systemu, zgłaszaniu i monitorowaniu poprawek, wdrażaniu i prezentowaniu systemu w zainteresowanych instytucjach, kontakcie z użytkownikami. W marcu 2014 r. ukazała się wersja 1.4 ZoSIA.

Cel 4 SRKS

Realizacja **celu szczegółowego 4 *Rozwój i efektywne wykorzystanie potencjału kulturowego i kreatywnego*** leży w kompetencjach Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Instrumentami jego realizacji są m.in. Program Wieloletni „Kultura+” oraz programy finansowane ze środków Mechanizmu Finansowego EOG oraz Norweskiego Mechanizmu Finansowego. Narzędziem uzupełniającym inicjatywy podejmowane w ramach wdrażania SRKS są Programy Ministra KiDN.

Wśród najważniejszych zadań zrealizowanych w ramach wdrażania celu 4 znajdują się programy finansowane ze środków Mechanizmu Finansowego EOG oraz Norweskiego Mechanizmu Finansowego na lata 2009-2014. Pierwszy dotyczący **konserwacji i rewitalizacji dziedzictwa kulturowego**, obejmuje m.in. rewitalizację, konserwację, renowację i adaptację na cele kulturalne historycznych obiektów i zespołów zabytkowych wraz z otoczeniem (łącznie z wyposażeniem); budowę, rozbudowę, remonty i przebudowę instytucji kultury o znacznym potencjale wpływu na społeczno-ekonomiczny rozwój regionu; konserwację zabytków ruchomych oraz zabytkowych księgozbiorów, zbiorów piśmienniczych, archiwaliów i zbiorów audiowizualnych, w tym filmowych; oraz rozwój zasobów cyfrowych w dziedzinie kultury, w tym: digitalizacja zabytków ruchomych oraz zabytkowych księgozbiorów, zbiorów piśmienniczych, archiwaliów i zbiorów audio, audiowizualnych i filmowych oraz tworzenie wirtualnych instytucji kultury (zakup wyposażenia i sprzętu służącego do digitalizacji może stanowić integralną część projektu). W 2013 r. w ramach programu ogłoszono nabór wniosków o dofinansowanie. W jego wyniku w 2014 r. podpisano 22 umowy o dofinansowanie projektów na łączną kwotę dofinansowania z Programu w wysokości 309 365 398,95 zł.

Drugi z programów „**Promowanie różnorodności kulturowej i artystycznej**” ma na celu rozwój dialogu międzykulturowego oraz tożsamości europejskiej opartej na zrozumieniu różnorodności kulturowej. Do 2014 r. dofinansowanie uzyskały łącznie 53 projekty z zakresu wydarzeń kulturalnych i artystycznych, z czego 27 umów finansowych podpisano w 2014 r. W 2014 r. 12 projektów zostało zakończonych.

Dodatkowo zadania celu 4 są realizowane w ramach projektów finansowanych ze środków Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2007-2013. Program ten dotyczy ochrony, zachowania i efektywne go wykorzystanie dziedzictwa kulturowego o znaczeniu

ponadregionalnym, rozwoju i poprawy stanu infrastruktury kultury o znaczeniu ponadregionalnym oraz zwiększenia dostępu do kultur, jak również rozwoju infrastruktury szkolnictwa artystycznego. W 2014 r. nie prowadzono naboru projektów, natomiast 13 projektów zostało zakończonych.

Kontynuacja projektów digitalizacyjnych była prowadzona w ramach wdrażającego SRKS **Priorytetu „Digitalizacja” WPR „Kultura+’**, który ma na celu wsparcie digitalizacji zasobów kultury poprzez tworzenie infrastruktury technicznej dla zasobów cyfrowych, digitalizację i przechowywanie zbiorów oraz cyfrowe upowszechnianie zdigitalizowanych zbiorów za pośrednictwem internetu. Priorytet ma zasięg ogólnopolski, umożliwia zakup sprzętu do digitalizacji i budowę infrastruktury digitalizacyjnej, przy czym nie tylko powstają nowe pracownie, ale i te starsze są modernizowane, finansowany jest sam proces digitalizacji oraz zabezpieczenie i udostępnianie zbiorów. W 2014 roku w ramach trybu konkursowego priorytetu przekazane zostały dotacje dla 69 zadań, z tego dla 28 zadań z III naboru wniosków stanowiących kontynuację z 2013 roku oraz dla 41 zadań z IV naboru wniosków.

W ramach Priorytetu „Digitalizacja”, poza konkursowym trybem naboru wniosków, Centra Kompetencji realizowały liczne zadania z zakresu digitalizacji i udostępniania zasobów:

1. NInA kontynuował digitalizację zasobów nadawców publicznych, szkół wyższych i innych podmiotów – digitalizacja zasobów Polskiego Radia (m.in. utwory Andrzeja Panufnika, Wojciecha Kilara, utwory do Kanonu Muzykoteki Szkolnej), Radia Kraków, Telewizji Polskiej SA (m.in. magazyn kulturalny Pegaz), Wytwórni Filmów Dokumentalnych i Fabularnych (m.in. Bał w piaskowej skale), Studia Filmowego Kronika (np. kroniki filmowe z lat 1990-1994), Archiwów Akt Nowych. Udostępniano zasoby audiowizualne w portalu NINATEKA.PL, otwarto internetowy Polski Słownik Biograficzny (iPSB). NInA prowadził konferencje, szkolenia z zakresu digitalizacji i udostępniania zasobów audiowizualnych.
2. NAC digitalizował i udostępniał w internecie pod adresem www.szukajwarchiwach.pl oraz www.audiovis.nac.gov.pl zasoby archiwalne: w portalu Szukaj w archiwach udostępniono ponad 6 mln skanów z zasobów Archiwów Państwowych, w portalu Audiovis opublikowano ponad 15 tysięcy nowych skanów fotografii z zasobu NAC. Ponadto rozbudowywano infrastrukturę służącą digitalizacji i prowadzono szkolenia i działania promocyjne.
3. BN prowadziła prace nad opracowaniem usługi „Polona dla kultury”, opartej na rozwiązaniach Repozytorium cyfrowego BN (przechowywanie), module wrzutni (komunikacja) i POLONIE (prezentacja). Prowadzono prace miały na celu poprawę dostępności do digitalizowanych obiektów oraz przygotowania usługi przechowywania i udostępniania zbiorów dla instytucji zewnętrznych. Ponadto prowadzono prace informatyczne dotyczące rozbudowy serwisu Polona i rozbudowy bazy zdigitalizowanych zasobów cyfrowych.

4. NIMOZ prowadził prace w obszarze digitalizacji zasobów muzealnych w celu opracowania bądź weryfikacji standardów technicznych i organizacyjnych zalecanych przy wdrażaniu projektów digitalizacyjnych w muzeach. Prace prowadziły grupy eksperckie: (1) ds. dokumentacji zbiorów muzealnych, (2) ds. słowników, (3) ds. prawnych aspektów udostępniania danych muzealnych przez internet. Ponadto NIMOZ prowadził szkolenia i konsultacje, realizował działania informatyczne wspierające prace Centrum Kompetencji; rozbudowano infrastrukturę techniczną dla zasobów cyfrowych (zakup sprzętu do szkoleń, gromadzenia i przechowywania danych).
5. NID wdrożył nową wersję Portalu mapowego – węzła infrastruktury informacji przestrzennej. Serwis dostępny jest pod adresem www.mapy.zabytek.gov.pl. Wdrożono też nowoczesne narzędzie do przeglądania chmur punktów pochodzących ze skaningu laserowego zabytków – CUMULUS www.cumulus.zabytek.gov.pl. NID przygotował podręcznik dobrych praktyk w zakresie digitalizacji zabytków nieruchomości i standardu publikowania w internecie chmury punktów wyniku pomiaru 3D zabytków nieruchomości. Ponadto rozbudowano pracownię digitalizacyjną i infrastrukturę serwerową.

Od 2013 r. Narodowe Centrum Kultury prowadzi **Program Dom Kultury+ Inicjatywy lokalne**. Celem programu Dom Kultury+ Inicjatywy lokalne jest zwiększenie zaangażowania domów kultury w życie społeczności lokalnych poprzez odkrywanie i wspieranie oddolnych inicjatyw kulturotwórczych, realizowanych przez mieszkańców gmin miejskich, miejsko-wiejskich i wiejskich. Program zakłada udział samorządowej instytucji kultury oraz społeczności lokalnej. W 2014 r. zrealizowano łącznie 290 inicjatyw, w których wzięło udział 31 720 osób, w tym 469 wolontariuszy.

W 2014 r. trwały prace nad **Narodowym Programem Rozwoju Czytelnictwa**. Jednocześnie realizowany były działania w ramach „**Priorytetu Biblioteka+**” WPR „**Kultura+**”. W ramach wsparcia na rzecz rozwoju infrastruktury bibliotek w 2014 roku zostały oddane do użytku 94 nowe, wyremontowane lub wyposażone obiekty biblioteczne. W ramach działań SRKS realizowano również program „**Zakup nowości wydawniczych do bibliotek**”, obejmujący dwa priorytety: skierowany do bibliotek publicznych (dla 2487 bibliotek zakupiono w ramach dotacji: 1.001.919 zbiorów) oraz skierowany zgodnie z potrzebami do partnerskich bibliotek szkolnych (dla 416 bibliotek zakupiono 148.691 zbiorów).

Krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami 2014-2017, stanowiący instrument wykonawczy dla SRKS, został ustanowiony uchwałą nr 125/2014 Rady Ministrów w dniu 24 czerwca 2014 roku. Krajowy program jest realizowany poprzez 3 cele szczegółowe, 15 kierunków działania i 51 szczegółowych zadań. Krajowy program jest realizowany poprzez różnorodne zadania mające charakter badawczy (badania AZP), analityczny (standaryzacja działań konserwatorskich, raporty o stanie zabytków nieruchomości, zabytków ruchomych, krajobrazu kulturowego, dziedzictwa podwodnego), promocyjny (upowszechnianie wiedzy o zabytkach za pośrednictwem TV, radia i internetu, kampanie społeczne, konkursy o

zabytkach i dla właścicieli zabytków), edukacyjny (programy szkoleniowe i edukacyjne dla szkół) i partycypacyjny (opracowanie Kodeksu Dobrych Praktyk współdziałania społeczeństwa i administracji konserwatorskiej). Osiągnięcie wskazanych w dokumencie wartości wskaźników jest zakładane w kolejnych latach realizacji Krajowego programu, poczynając od 2015/2016 roku.

W okresie od czerwca do grudnia MKiDN przeprowadziło projekt badawczy pn. **Określenie instrumentów wsparcia MKiDN dla podmiotów działających w obszarze przemysłów kultury i kreatywnych**. Głównym celem badania było przedstawienie MKiDN propozycji instrumentów wsparcia sektora kreatywnego: odpowiadających na zdiagnozowane potrzeby, zgodnych z SRKS, uwzględniających polskie i zagraniczne doświadczenia z ostatnich lat oraz wdrażanych przy zaangażowaniu kluczowych podmiotów sektora kreatywnego.

Badanie miało charakter jakościowy; przeprowadzono analizę danych zastanych, zrealizowano indywidualne wywiady pogłębione: z przedstawicielami uczelni artystycznych (25), z reprezentantami szkół artystycznych (5), realizatorami projektów wspierających PKK (24); przeprowadzono wywiady telefoniczne z realizatorami projektów wspierających PKK (40); zrealizowano 5 warsztatów – trzy w regionach (z realizatorami wsparcia i przedstawicielami sektora PKK) oraz dwa na poziomie krajowym (z przedstawicielami uczelni artystycznych oraz realizatorami wsparcia).

Efektem omawianego projektu badawczego było sformułowanie czternastu rekomendacji w zakresie wspierania podmiotów sektora kreatywnego, w tym m.in.:

1. instrumenty finansowe (uruchomienie we współpracy z regionalnymi funduszami pożyczkowymi oferty preferencyjnych pożyczek dla nowopowstałych firm prowadzących działalność w branżach kreatywnych (na realizację projektów biznesowych czy inwestycje w sprzęt lub oprogramowanie); – wsparcie w zakresie poszerzenia oferty leasingu konsumenckiego o finansowanie zakupu instrumentów muzycznych;
2. instrument stymulujący popyt na ofertę sektora kreatywnego – „boni na usługi kreatywne”, tj. przyznawanie przedsiębiorcom środków finansowych na zakup określonych usług oferowanych przez podmioty kreatywne (wzorowany na instrumencie „bon na innowacje” wdrażanym w ramach PO Innowacyjna Gospodarka, w ramach którego przedsiębiorcy otrzymywali środki na zakup usług z obszaru badań i rozwoju);
3. wsparcie działających na uczelniach artystycznych akademickich biur karier przede wszystkim w zakresie organizacji staży i praktyk w firmach sektora kreatywnego dla studentów i absolwentów;
4. przeprowadzenie przeglądu rozwiązań stosowanych w największych polskich miastach w zakresie preferencyjnego wynajmu lokali komunalnych dla artystów oraz firm z sektora kreatywnego w celu identyfikacji dobrych praktyk i wypracowania rekomendacji w tym obszarze dla samorządów miejskich;

5. monitorowanie pracy działających inkubatorów przedsiębiorczości kreatywnej oraz wspieranie powstawania nowych podmiotów tego rodzaju w ośrodkach o wysokim potencjale rozwoju sektora kreatywnego.

We wrześniu 2014 r. weszła w życie **reforma szkolnictwa artystycznego**. Prace MKiDN koncentrowały się wokół następujących działań: monitoring realizacji założeń reformy; nadzór nad realizacją pilotażu reformy w wybranych szkołach muzycznych I i II stopnia; promocja dobrych praktyk dotyczących praktycznego realizowania rozwiązań przewidzianych w ramach reformy; opracowanie bazy materiałów dydaktycznych; rozszerzenie doradztwa metodycznego Centrum Edukacji Nauczycieli Szkół Artystycznych o specjalistów z zakresu nauczania w szkołach muzycznych na etapie wczesnoszkolnym, nowych przedmiotów ogólnomuzycznych, prowadzenia zespołów instrumentalnych w szkołach muzycznych I stopnia.

W wyniku prac powstały projekty wykonawczych aktów prawnych obejmujących kwestie jak typy szkół i placówek artystycznych; ramowych planów nauczania; podstaw programowych; kwalifikacji nauczycieli; przyjmowania uczniów do szkół; arkuszy i świadectw szkolnych oraz ramowych statutów.

Jeśli chodzi o **rozwój projektów stypendialnych** w 2014 r. zrealizowano dwa konkursy o stypendia z budżetu Ministra KiDN: (1) konkurs o stypendia na II połowę 2014r. (ogłoszenie konkursu 17 marca 2014r., rozstrzygnięcie 16 czerwca 2014r. – II nabór na 2014r.); (2) konkurs o stypendia na 2015r. (ogłoszenie 11 września 2014r., rozstrzygnięcie 18 grudnia 2014r.) W 2014r. zmieniona została procedura oceny wniosków stypendialnych. Stworzony został dwuetapowy system oceny: w pierwszym etapie wnioski oceniane są zdalnie przez ekspertów poprzez elektroniczny system oceny wniosków, w drugim etapie członkowie Komisji oceniają wnioski i zapoznają się z ocenami i komentarzami ekspertów. Zmiany objęły również uproszczenia dla wnioskodawców (zmniejszenie liczby obligatoryjnych dokumentów oraz wprowadzenie opisu dziedzin).

Przygotowano założenia nowego programu stypendialnego – Aktywność Obywatelska, dedykowanego osobom prowadzącym działania mające na celu rozwijanie i wzmacnianie społecznych ról sztuki i kultury oraz wspierające twórcze reagowanie na wyzwania społeczne i rozwijanie dialogu społecznego – uruchomienie programu jest realizacją jednego z postulatów Paktu dla Kultury.

W 2014r. realizowano łącznie 211 projektów stypendialnych: 107 stypendiów przyznanych w konkursie rozstrzygniętym w grudniu 2013 r. oraz 104 przyznane w czerwcu 2014 r. Łączny budżet przyznanych stypendiów wyniósł 4 959 000 zł:

W ramach kierunku działań 4.2.5 *Wzmocnienie promocji kultury polskiej za granicą* MKiDN realizowało działania związane z portalem culture.pl oraz z opracowywaniem długofalowej polityki promocji polskiej kultury za granicą. Jeśli chodzi o **culture.pl**, to w 2014 r. działania koncentrowały się również na: (a) wdrażaniu innowacyjnych form prezentacji treści (tj. views, storymap, blog); (b) zaktualizowaniu dodatkowych kanałów dystrybucji treści: Reddit,

Facebook, Twitter, StumbleUpon, Pinterest, Blogger; (c) aktualizacji wyglądu oraz funkcjonalności portalu; (d) powiększeniu dostępności portalu i jego treści na urządzenia mobilne; (e) rozszerzeniu zakresu merytorycznego (np. promocja polskiej kuchni); (f) stworzeniu dodatkowych podstron dotyczących promocji kultury polskiej w Chinach i Turcji.

W roku 2014 były prowadzone przygotowania do inauguracji rosyjskojęzycznej części portalu (od stycznia 2015 - www.culture.pl/Ru). Strona jest kierowana do odbiorców nie tylko w Rosji, ale również w krajach ościennych – Ukrainie, Białorusi, Mołdawii, etc. Zawiera artykuły o obecności polskiej kultury w tych krajach, o wspólnych projektach kulturalnych, o twórcach rozpoznawalnych na tym obszarze, a także o społecznym aspekcie kultury. Wiele tekstów dla culture.pl/ru piszą uznani autorzy rosyjscy. Na stronie można znaleźć aktualne wywiady i artykuły publicystyczne nie tylko po rosyjsku, ale również w językach ukraińskim i białoruskim. Na koniec 2014 r. culture.pl posiadała 31 581 rekordów w języku polskim oraz 13 316 w języku angielskim. Wśród odwiedzających zagraniczne IP stanowiły 831 372 wejść (28%).

W roku 2014 konsekwentnie prowadzona była aktywna współpraca resortu kultury i dziedzictwa narodowego i instytucji podległych z partnerami zagranicznymi w celu promocji polskiej kultury za granicą, jak również brał czynny udział w pracach Rady Promocji Polski. Działania związane z opracowaniem dokumentu określającego **długofalową politykę promocji polskiej kultury za granicą** zostaną przygotowane w odniesieniu do opracowywanego obecnie przez MSZ, dokumentu wyznaczającego priorytety wizerunkowe, komunikacyjne i promocyjne Polski na lata 2016-2020. Oba dokumenty powinny być powiązane.

Ocena stopnia realizacji celów strategicznych

Postęp realizacji celów strategicznych, z uwzględnieniem celów sformułowanych w SRK, przebiegał bez znaczących opóźnień. Należy jednak wskazać, że zmiana społeczna, którą postuluje Strategia może być trafnie oceniona dopiero w dłuższym okresie, to jest w perspektywie co najmniej 5-10 lat. Odnosi się to również od sposobu, w jaki oddziaływanie realizacji SRKS mierzą jej wybrane wskaźniki. Jeśli chodzi o zadania strategiczne państwa, sformułowane w SRK, Strategia w 2014 r. przyczyniała się do ich realizacji w następujący sposób:

Wzmocnienie kapitału społecznego w wymiarze lokalnym poprzez zwiększenie świadomości w zakresie korzyści wynikających ze współpracy oraz kształtowanie postaw pro-społecznych i przedsiębiorczych. Działania realizowane w ramach SRKS realizują założony cel wzmocnienia kapitału społecznego w wymiarze lokalnym poprzez szereg instrumentów różnego rodzaju: od wspierania zmian w systemie edukacji, poprzez lokalne projekty na rzecz aktywności społecznej i kulturalnej po wsparcie przedsiębiorczości społecznej oraz współfinansowanie inicjatyw nieformalnych.

Zmiany w systemie edukacji i szkolnictwa wyższego sprzyjające podniesieniu jakości nauczania i budowie społeczeństwa opartego na wiedzy. W ramach SRKS realizowano zarówno działania dotyczące zmian w systemie edukacji (wdrażanie nowej podstawy programowej), uwzględniających wspieranie postaw sprzyjających kooperacji, kreatywności oraz komunikacji, ze szczególnym uwzględnieniem edukacji obywatelskiej oraz medialnej, jak również – reformę szkolnictwa artystycznego.

Jeśli chodzi o cele szczegółowe SRKS, postęp w ich realizacji można oceniać następująco:

Kształtowanie postaw sprzyjających kooperacji, kreatywności oraz komunikacji: w 2014 r. zrealizowano szereg projektów, mających na celu realizację tego celu szczegółowego SRKS. Należy zwrócić uwagę, że z uwagi na to, że rok 2014 był rokiem przejściowym pomiędzy perspektywami finansowymi UE, szereg inicjatyw – w ramach Programów Operacyjnych Polska Cyfrowa oraz Wiedza-Edukacja-Rozwój zostanie uruchomionych w 2015 r. Realizowane w 2014 r. zadania miały częściowo charakter projektów pilotażowych, służących wypracowaniu zaleceń dla dalszych działań implementacyjnych (tak jak Projekt Centrum Praktyk Edukacyjnych).

Poprawa mechanizmów partycypacji społecznej i wpływu obywateli na życie publiczne: realizacja tego celu opierała się w głównej mierze na projektach finansowanych ze środków europejskich (z których część zostanie uruchomiona w 2015 r.) oraz Programie FIO na lata 2014-2020. Rok 2014 był bardzo istotny dla realizacji tego celu: był pierwszym rokiem wdrażania FIO w nowej formule finansowej, ponadto zakończyły się prace nad Krajowym Programem Rozwoju Ekonomii Społecznej, stanowiącym drugi kluczowy instrument realizacyjny SRKS w tym obszarze.

Usprawnienie procesów komunikacji społecznej oraz wymiany wiedzy. Spowolnienie we wdrażaniu celu strategicznego wynika z dużej kompleksowości regulacji przygotowywanych w tym zakresie, to jest nowelizacji ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych oraz ustawy o radiofonii i telewizji, które wymagały szeregu uzgodnień, a także – w przypadku drugiego aktu – konsultacji z Komisją Europejską z uwagi na kwestie pomocy publicznej.

Rozwój i efektywne wykorzystanie potencjału kulturowego i kreatywnego. W 2014 r. prowadzonych było szereg działań przyczyniających się do osiągnięcia celu zapisanego w SRKS. Przede wszystkim została wdrożona reforma szkolnictwa artystycznego, realizowano dalsze etapy rozwoju projektów stypendialnych, rozpoczęto się wdrażanie *Krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na lata 2014-2017*. Szereg działań jest już zaplanowanych do realizacji na kolejne lata wdrażania SRKS.

Realizacja celów szczegółowych przyczynia się do osiągnięcia celu głównego SRKS, jakim jest wzmocnienie udziału kapitału społecznego w rozwoju społeczno-gospodarczym Polski.

Środki finansowe na realizację Strategii

Z uwagi na brak wydzielonych środków finansowych przypisanych dla realizacji Strategii w budżetach ministerstw, które biorą udział w procesie jej wdrażania, a także na nieporównywalność danych finansowych przedstawianych podczas opracowywania sprawozdania (ze względu na zróżnicowanie instrumentów wdrożeniowych, z których część, tak jak instrumenty legislacyjne, nie generują kosztów), wartość środków finansowych dla realizacji SRKS jest ujmowana w omówieniach najważniejszych działań, w formie częściowej przy opisach poszczególnych projektów.

Podstawowe wskaźniki realizacji Strategii (stan na 2014 r.)

Zmiana społeczna, która stanowi cel główny strategii, jest procesem złożonym, niezwykle trudnym do bezpośredniego mierzenia. Zmiany społeczne są zmianami o długim horyzoncie czasowym a ich efekty – mimo prawidłowego doboru wskaźników – stają się często widoczne dopiero w następnych pokoleniach. Zjawiska takie rejestruje się pośrednio poprzez obserwację procesów, zakładając, że współwystępują one z pożądanymi zmianami społecznymi, prowadzą do nich lub z nich wynikają. Dlatego też głównym źródłem danych dla oceny postępu SRKS są badania sondażowe, które dostarczają najbardziej adekwatnych wskaźników dla zadań określonych w SRKS.

Wskaźniki główny oraz kluczowe to wskaźniki mierzące oddziaływanie strategii. Oznacza to, że rejestrują one efekty, które: a) będą dotyczyć większej populacji, niż zbiorowość bezpośrednich beneficjentów działań strategii, b) mają szansę wystąpić w pełni dopiero jakiś czas po zakończeniu działań strategii, c) mają szansę wystąpić w pełni jedynie pod warunkiem zaistnienia, niezależnych od strategii, uwarunkowań zewnętrznych.

Nazwa wskaźnika	Cel	Wartość bazowa (%)	Wartość osiągnięta w 2014 r. (%)	Wartość docelowa (2020) (%)	Źródło
Poziom uogólnionego zaufania Polaków	główny	23	22	35	CBOS
Odsetek Polaków preferujących postawę kooperacji	Szczegółowy 1	72	77	78	CBOS
Odsetek Polaków angażujących się w wolontariat	Szczegółowy 2	32	20	37	CBOS

Odsetek Polaków mających poczucie wpływu na sprawy swojego miasta/swojej gminy	Szczegółowy 2	50	51	64	CBOS
Odsetek Polaków wykorzystujących Internet jako narzędzie komunikacji społecznej	Szczegółowy 3	19	24	27	CBOS
Odsetek Polaków uczestniczących w wybranych obszarach kultury	Szczegółowy 4	31	34	36	CBOS

Problematyczną pozostaje interpretacja znaczącej zmiany poziomu wskaźnika kluczowego celu 2 dotyczącego wolontariatu (podejmowanego w ramach organizacji); w latach 2012 – 2014 zaobserwowano spadek o 12 p.p. (odsetek wolontariuszy zmalał o ok 38%). Przede wszystkim w roboczych kontaktach z CBOS ustalono, że w ubiegłym roku zmodyfikowano nieco technikę zadawania pytania, będącego źródłem dla omawianego wskaźnika, co mogło wpłynąć na zniżenie odsetka wolontariuszy. Jeśli potencjalny negatywny wpływ wspomnianej modyfikacji na wartość wskaźnika zostanie potwierdzony w oficjalnym stanowisku CBOS, MKiDN będzie prowadziło dalsze analizy dotyczące możliwości zmiany lub wyłączenia tego wskaźnika dla celu szczegółowego 2.

Za uznaniem odnotowanego spadku odsetka wolontariuszy w Polsce za mało wiarygodny przemawiają także inne pomiary zjawiska wolontariatu, dokonane w podobnym okresie. Inny wskaźnik CBOS dotyczący wolontariatu – nieodpłatna praca podejmowana na rzecz społeczności, środowiska naturalnego czy miejscowości zamieszkania, podejmowana indywidualnie, poza organizacjami (wskaźnik pomocniczy celu 1 SRKS) – w rozważanym okresie (lata: 2012, 2014) wykazuje stały poziom zjawiska: 20%. Z kolei odsetek wolontariuszy (w organizacjach) rejestrowany w ramach badań "Zaangażowanie społeczne Polaków", realizowanych przez stowarzyszenie Klon/Jawor, wzrósł z poziomu 16% w 2010 r. do poziomu 18% w 2013 r.

Ocena stopnia realizacji Strategii/ rekomendacje

Realizacja SRKS w 2014 r. odbywała się bez przeszkód, pomimo tego, że jest to dokument o bardzo szerokim zakresie tematycznym, obejmujący m.in. kompetencje ministra właściwego

ds. kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, ministra właściwego ds. oświaty i wychowania oraz ministra właściwego ds. polityki społecznej.

Niemniej należy wskazać na istotne czynniki zewnętrzne, które wpłynęły na proces wdrażania Strategii w 2014 r.:

1. Konieczność uwzględnienia wśród instrumentów wdrożeniowych programów operacyjnych nowej perspektywy finansowej UE 2014-2020, których negocjacje zakończyły się w grudniu 2014 r. Nie pozwoliło to na zakończenie procesu uzgadniania w 2014 r. projektu *Planu działań dla SRKS*, nad którym prace trwają od 2013 r.
2. Istnienie obszarów, w których zakres realizacji SRKS pokrywa się z zakresami realizacji innych strategii zintegrowanych, co może prowadzić do problemu podwójnej sprawozdawczości. Obszary takie (m.in. wspólne ze Strategią Sprawne Państwo oraz Strategią Zrównoważonego Rozwoju Wsi, Rolnictwa i Rybołówstwa) nie zostały wyeliminowane w procesie kontroli krzyżowej strategii zintegrowanych.
3. Konieczność aktualizacji zapisów SRKS w zakresie szeregu instrumentów, których realizację, w obecnym kształcie, należałoby uznać za zagrożoną. Ważną rolę w procesie aktualizacji powinna pełnić ewaluacja „mid-term” SRKS, planowana na 2016 r.

W SRKS opisano konieczność racjonalizacji systemu dokumentów wdrożeniowych dla Strategii, tak aby osiągnąć „maksymalną efektywność polityki rozwoju kapitału społecznego”. Równocześnie wskazano, że wśród dokumentów wdrożeniowych znaleźć się powinien *Plan działań dla SRKS*. Zgodnie z *Planem działań służących realizacji Strategii Rozwoju Kraju 2020*, opracowanie dokumentów implementacyjnych do strategii zintegrowanych powinno zakończyć się w roku 2015.